СУЧАСНИЙ УРОК ІНФОРМАТИКИ та ІТ

Тетяна МАВДРИК,
методист НМЦ ПТО
у Дніпропетровській області

Сучасна професійна освіта повинна відповідати міжнародним стандартам та задовольняти попити споживачів освітніх послуг. Освіта розглядається, в першу чергу, як засіб самореалізації та розвитку особистості здобувачів освіти. Суттєво змінюється роль педагога. Якщо при традиційній системі освіти педагог був основним і найбільш компетентним джерелом знань, то за новою парадигмою навчання він виступає, в першу чергу, як організатор самостійної пізнавальної діяльності здобувачів освіти, коректор і консультант.

Концепція сучасного уроку

Сьогодні змінюється мета та зміст освіти, з'являються нові технології, методи, форми та засоби навчання, але основною формою професійно - теоретичної та професійно - практичної підготовки залишається урок.

Урок - це динамічна фронтально-групова організаційна форма освітнього процесу, обмежена визначеним відрізком часу, яка проводиться педагогом із групою здобувачів освіти постійного складу і включає мету, зміст, форми, методи і засоби навчання для рішення задач навчання, розвитку і виховання. Урок, як форма навчання, має визначену структуру, обумовлену педагогом в залежності від дидактичних цілей і реальних умов освітнього процесу.

Концепція сучасного уроку базується на особистісно-орієнтованих цінностях освіти, коли здобувач освіти є центральною фігурою освітнього процесу. При цьому педагог у більшій мірі виступає в ролі організатора самостійної, активної, пізнавальної діяльності здобувачів освіти,

компетентного консультанта і помічника. Його професійні вміння повинні бути спрямовані не лише на контроль знань і умінь, але на проектування, діагностику і корегування дій здобувачів освіти, щоб вчасно допомогти своїми кваліфікованими діями усунути ускладнення та розвивати відповідні компетентності в здобувачах освіти.

Найбільш загальна характеристика сучасного уроку - це показник активності здобувачів освіти. Чим меншу активність під час уроку виявляє педагог і чим більше спонукає він здобувачів освіти до активності – тим інтенсивнішим стає розвиток здобувача освіти.

Сучасний зміст освіти та закономірності процесу навчання визначають ряд неодмінних вимог до сучасного уроку:

• урок повинен бути логічною одиницею теми, розділу, курсу, відрізнятися цілісністю, внутрішнім взаємозв'язком частин, єдиною логікою розгортання діяльності педагога і здобувачів освіти;

• урок повинен передбачати не тільки виклад нової навчальної інформації, а й завдання для її практичного застосування, причому частина знань повинна бути отримана здобувачами освіти у процесі самостійного пошуку шляхом рішення пошукових задач;

• наявність науковості змісту, неодмінною умовою проявлення якої є ознайомлення здобувачів освіти із доступними для них методами науки;

• реалізація індивідуалізації та диференціації навчання: виклад навчального матеріалу на уроці повинен бути варіативним за своєю структурою; використання навчального матеріалу та завдань для самостійної роботи здобувачів освіти різного рівня складності;

• на уроці повинен здійснюватися розвиток навчальних компетентностей здобувачів освіти за допомогою відтворення ними знань, вмінь і навичок, шляхом виконання завдань на застосування академічних компетентностей у нестандартних ситуаціях;

• на уроці повинно проводитися систематичне, планомірне та системне оцінювання рівнів навчальних досягнень учнів, виявлення рівня їх навченості

Сучасний урок відрізняється від традиційного цілями, змістом, методами та засобами реалізації, рівнем активізації діяльності здобувачів освіти, структурою, темпами, насиченістю ТЗН тощо.

Найбільш загальна характеристика сучасного уроку це показник активності здобувачів освіти.

Основними елементами сучасного уроку є: практична діяльність, аналіз практики, дослідження і пошук.

Сучасний урок є майстернею аналізу та обробки інформації, яка привноситься учасниками освітнього процесу з різних джерел інформаційного простору (література, телебачення, комп'ютерні мережі, спілкування).

Ефективність сучасного уроку залежить від багатьох причин, тому що являє собою складну процесуальну психолого-педагогічну систему. Але головне полягає у ретельності осмислення мети кожного уроку. До тих пір, доки викладач, готуючись до уроку, не буде чітко уявляти, чому він конкретно повинен навчити, з чого починати і продовжувати розвивати і виховувати своїх здобувачів освіти, говорити про реалізацію задач навчання не доводиться.

Вимоги до сучасного уроку

1. Забезпечення єдності теорії і практики.
2. Чітка постановка дидактичної мети і задач уроку та їх ефективна реалізація.
3. Науковість викладання на основі науково-практичного прогресу галузі.
4. Застосування найбільш ефективних форм, методів та засобів навчання з

метою раціональної реалізації поставлених задач уроку.

5. Проблемно-пошуковий підхід до вивчення здобувачами освіти нового навчального матеріалу.
6. Ефективне використання сучасного дидактичного та матеріально-технічного забезпечення.
7. Формування у здобувачів освіти знань, умінь, навичок на основі самостійної і усвідомленої активності.
8. Випереджаючий характер навчання.
9. Інтегрований і системний підхід у навчанні професії на основі ефективної реалізації між предметних зв'язків.
10. Диференційований і індивідуальний підхід до здобувачів освіти у процесі навчання.
11. Раціональне використання урочного часу шляхом планування чіткої дидактичної структури уроку.

Чим же особливий урок інформатики? Інформатика не схожа ні на один загальноосвітній предмет ні по змістовній частині, ні по цілях навчання; завдання, що вирішуються при вивченні інформатики, відносяться і до інших наочних галузей знань, через що вивчення інформатики завжди має міжпредметний характер.

Персональний комп'ютер використовують як об'єкт вивчення: формуються базові знання і уміння роботи з ПК (пристрої, операційна система, методи пошуку інформації і так далі); в той же час комп'ютер є засобом навчання і інструментом для вирішення завдань.

Виходячи з особливостей освітнього процесу з інформатики, розглянемо основні два типи уроків інформатики:

- **моноцільові** (одна провідна мета, інші - супровідні);

- **багатоцільові** (має кілька провідних завдань, які притаманні окремим моноцільовим урокам).

Види моноцільових уроків:

- Урок засвоєння нових знань, на якому формуються уявлення про... та учні ознайомлюються із поняттям...
- Урок засвоєння навичок та вмінь (на основі знань формуються навички, а сукупність навичок, алгоритмів їх використання - це вміння), на якому формуються навички (вміння)..., розширюються уявлення про..., вчаться розпізнавати...
- Урок застосування навичок та вмінь, на якому удосконалюються вміння (навички)...
- Урок узагальнення та систематизації знань, умінь, навичок, на якому систематизуються (узагальнюються) знання учнів про..., поглиблюються знання (уявлення) про...
- Урок контролю та корекції, на якому коригуються навички (вміння) учнів..., контролюється рівень (ступінь) сформованості знань, умінь, навичок.
- Урок підсумковий, на якому узагальнюється весь матеріал з урахуванням результатів контролю і корекції з даної теми (розділу програми).

Види багатоцільових уроків:

- Комбінований урок, на якому відбувається перевірка виконання учнями домашнього завдання практичного характеру; перевірка, оцінка і корекція раніше засвоєних знань, навичок і вмінь; відтворення і корекція опорних знань учнів; повідомлення теми, мети і завдань уроку та формування мотивації учіння; сприймання та

усвідомлення учнями нового матеріалу; осмислення, узагальнення і систематизація нових знань; підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання.

- Нестандартний урок, на якому застосовуються такі форми роботи, як захист проектів, діалог, диспут, роздум, панорама, нестандартна лекція, подорож, експедиція, дослідження, інсценування, навчальна конференція, рольові ситуації, гра (КВК, "Щасливий випадок", "Поле чудес" тощо), консультації (мікрогрупи, пари), презентації, аукціон, тренінг, використовується робота в групах: тематичних, творчих, проблемних, цільових, постійних, тимчасових.
- Класичний урок, який при використанні нетрадиційних форм і прийомів характеризуються як нестандартний:

✔ урок формування нових знань: навчання навичкам та вмінням, застосування їх на практиці - "мозковий штурм" (атака), ланцюжок міркувань, експрес орфограм (визначень), сенкан (5-й рядок), "спрогнозуй", "сформулюй";

✔ урок систематизації та узагальнення: повторення та закріплення знань, навичок, вмінь - робота в мікрогрупах або парах, "точка зору (ТЗ)", "захисти позицію (ЗП)", "панорама думок", направлене питання, "вільний мікрофон", "акваріум", "відкрите опитування", "тезис - аргумент - висновок (ТАВ)", "Закінчи строку" (відкриті запитання);

✔ урок контролю: перевірка знань, вмінь (усний, письмовий, комплексний) - тематичні, вибіркові, розподільні, творчі вправи; тести, конкурсні завдання, вікторини, лото, кросворди, колоквіум.

Порівняльна характеристика
традиційного і сучасного уроку в закладах професійної освіти

Критерії порівняння	Традиційний урок	Сучасний урок
1	*2*	*3*
1. Стратегія навчання	*Стратегія формування*– педагогічне втручання у внутрішній світ здобувача освіти, нав'язування йому загальноприйнятих у дидактиці способів діяльності та її оцінювання	*Стратегія розвитку* - розвиток особистісного потенціалу здобувача освіти, його інтелектуалізації та самореалізації, формування творчої особистості
2. Джерело мотивації навчання	Зовнішнє (оцінки, педагог, батьки, суспільство)	Внутрішнє (інтерес самого здобувача освіти)
3. Джерела інформації	Педагог, підручники, ТЗН, довідникова інформація	Використання нових інформаційних технологій, комп'ютерних та мережевих інформаційних систем
4. Глибина вивчення змісту навчальної інформації	Здобувачі освіти, як правило, орієнтовані на рівень знання і розуміння	Здобувачі освіти засвоюють усі рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка)
5. Відсоток засвоєння навчального матеріалу	Як правило, невисокий (від 5 до 50%)	Як правило, високий (від 30 до 90%)
6. Роль особистості педагога	Особистісні якості педагога залишаються в тіні, він виступає як "джерело" інформації.	Педагог сильніше розкривається перед учнями, виступає як лідер, організатор, партнер, консультант, контролер
7. Роль здобувачів освіти	Здобувачі освіти виступають як "об'єкт" навчання, їх роль пасивна в прийнятті важливих рішень щодо процесу навчання. Діяльність - репродуктивна	Здобувачі освіти – "суб'єкт" навчання, їх роль активна в генерації та реалізації особистісних ідей в процесі навчання. Діяльність – мотивована, пошукова, пізнавальна
8. Методи навчання	Традиційні (репродуктивні, продуктивні, дедуктивні, індуктивні)	Інтерактивні (інформаційні, евристичні, імітаційні)
9. Форми навчання	Групова, бригадно-ланкова, індивідуальна, змішана.	Інтегрована, кооперативна, робота в малих групах, парна, індивідуальна.
10. Контроль над процесом навчання	Педагог добре контролює обсяг і глибину вивчення, час і хід навчання. Результати роботи здобувачів освіти передбачувані.	Педагог має менший контроль над обсягом і глибиною вивчення, часом і перебігом навчання. Результати роботи здобувачів освіти менш передбачувані.

11. Результат уроку	Досягнення точного запланованого результату згідно із дидактичною метою уроку	Вибір оптимального рішення в процесі багатоваріативної переробки навчальної проблеми. При цьому поглиблюються необхідні знання й уміння та розвивається професійна творчість

Отже, сучасний урок інформатики - це перш за все урок, на якому створено реальні умови для інтелектуального, соціального, морального становлення особистості учня, що дозволяє досягти високих результатів у навчанні.

Використані джерела

1. Дорошенко Ю.О. Профільна спрямованість навчання інформатики у контексті сучасних пріоритетів і перспектив української школи.// Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. - 2010. - №5-6 (29-30).- С. 61-72.
2. Морзе Н.В. Методика навчання інформатики: Навчальний посібник: У 4 ч. / За редакцією ак. М.І. Жалдака. - К.: Навчальна книга, 2003. - Ч.1: Загальна методика навчання інформатики. - 254 с.
3. http://sam.ck.ua.
4. http://bo0k.net/index.php?p=achapter&bid=15138&chapter=1